

De Rijkswacht

De Belgische Rijkswacht was een politiekorps met algemene wettelijke bevoegdheid en tegelijkertijd een onderdeel van de krijgsmacht tot 18 juli 1991.

Zij was belast met opdrachten van gerechtelijke aard, de handhaving van de openbare orde, de bijstand bij rampen en onheil en de openbare rust.

Na de aanhechting van onze contreien in 1793 bij Frankrijk, werd het korps onder het Franse bewind opgericht door de inplanting van 200 brigades onder de benaming van "Gendarmerie".

Na de val van het Franse keizerrijk (Napoleon I) kwam de "Gendarmerie" onder Hollands bestuur. De organisatie en de werking bleef ongewijzigd, alleen werd de naam van het korps gewijzigd in "Marechaussee".

Na de Belgische Revolutie van 1830 begint de voorlopige regering met de organisatie van de Belgische Staat. Het korps blijft bestaan zoals voordien, maar de naam verandert in "Gendarmerie Nationale".

Vanaf 1863 wordt de opleiding van de recruten georganiseerd in het "Depot d'instruction" te Tervuren. Op 25 september 1909 wordt het mobiel- en onderricht eskadron opgericht welke later zal uitgroeien tot de Koninklijke Rijkswachtschool te Elsene (Brussel) .

Op 14 augustus 1914 breekt Wereldoorlog I uit. De Gendarmerie trekt ten strijde met het leger en laat zich bij meerdere acties tegenover de aanvaller opmerken zoals te Kontich, te Snaaskerke en vooral bij de slag te Edemolen waarbij vijf rijkswachters sneuvelen en er vijf als krijgsgevangene worden meegenomen. Sindsdien is 5 oktober de dag van het korpsfeest.

Tijdens de 4 oorlogsjaren moet de Rijkswacht instaan voor de bewaking van het koningshuis, de leden van de Generale staf en de Belgische regering in "Le Havre" (Frankrijk). Tevens moet het korps deserteurs opsporen, hetgeen hen de naam van "Pajotte pakkers" oplevert.

Tussen de twee wereldoorlogen is een van de opmerkelijkste feiten het aanbrengen van de Nederlandstalige benaming "Rijkswacht" op de gebouwen van de Brigades. (Wet van 10 december 1925).

Op 10 mei 1940 breekt Wereldoorlog II uit. België capituleert en wordt bezet door de Duitsers. De Rijkswacht wordt ontzet uit haar militaire bevoegdheden, maar moet op gerechtelijk gebied haar taak verderzetten onder toezicht van de bezetter.

Na de bevrijding breekt er voor de Rijkswacht een moeilijke periode aan door onder andere:

- De Koningskwesie die ontstond bij het begin van de tweede wereldoorlog en duurde tot 1950;
- In juli 1953 vertrekken een 20-tal leden naar Korea voor het Provoostschap;
- De schoolstrijd in 1955;
- De Eenheidswet in 1960;
- De woelige tijden van de onafhankelijkheid van Kongo in 1961;

- De Vlaamse marsen op Brussel in 1963;
- De mijnstakingen in Wallonie in 1965;
- De betogingen rond Leuven Vlaams in 1967;
- De mijnstakingen in Limburg in 1970.

De na-oorlogse jaren worden gekenmerkt door de steeds verdere uitbouw van het korps:

- De brigaden worden beter georganiseerd (minder brigaden, maar meer personeel);
- Speciale eenheden worden opgericht (de BOB – Bewaking- en opsporingsbrigade in 1946, het CBO – Centraal bureau voor opsporingen in 1968, de BWP – Bijzondere wegpolitie, de AWP – Autowegenpolitie, de Groep Diane – verwijzend naar de godin van de jacht - in 1973);
- Het materiaal wordt uitgebreid en gespecialiseerd: voertuigen, helicopters, radiomateriaal, foto-aparatuur, computers, aangepaste kledij voor allerlei diensten enz...

Dat alles om in een veranderende maatschappij haar beschermende rol steeds te kunnen uitvoeren 7 dagen op 7, 24 uur op 24 uur.

Na de afschaffing van de Rijkswacht op 31 december 2000 door de Politiehervorming, gingen de meeste rijkswachters van de Brigaden over naar de lokale politie. De leden van de BOB, de speciale diensten (luchtsteun, wegpolitie, algemene reserve, logistieke eenheden en de Generale Staf) gingen over naar de Federale politie.

Of de afschaffing van het keurkorps van de Rijkswacht een verbetering of een verslechtering is voor de bevolking zal de geschiedenis uitwijzen.

Wat ontegensprekelijk gezegd kan worden van de Rijkswacht is dat ze haar taak vervuld heeft in alle sereniteit, onafhankelijkheid en onpartijdigheid. Ze heeft er steeds over gewaakt dat iedere burger de hem toegekende rechten vrij kon uitoefenen dat in harmonische samenwerking met de gevestigde instellingen.

Billy Debacker